

Drugi del predavanja Craiga Childressa, »**Diagnostic Assessment and Treatment Protocols**«, je nadaljevanje prvega predavanja iz Novega Sada. Osredotoča se na precej bolj praktično vprašanje: **kako naj bi v primerih hudega konflikta glede varstva in vzgoje otroka potekala diagnostika, diferencialna diagnostika in nato zdravljenje**. Predavanje je bilo predstavljeno 28. aprila 2023.

1. Od vprašanja skrbništva k vprašanju patologije

Childress najprej zavrne izhodišče, da je primer, v katerem otrok zavrača enega od staršev, predvsem **spor o skrbništvu**. Po njegovem mnenju je otrokovo zavračanje starša predvsem **patologija navezanosti**, zato mora biti cilj strokovne obravnave zdravljenje, ne pa ugotavljanje, kateri starš naj »zmaga« v sporu.

Pri tem opozarja, da se lahko koncept »največje koristi otroka« uporablja zelo nejasno. Če ni ugotovljena zloraba otroka, imata po njegovem mnenju oba starša pravico vzgajati otroka skladno s svojimi kulturnimi, osebnimi in verskimi vrednotami. Omejevanje stikov z enim od staršev lahko samo po sebi poškoduje otrokovo navezanost.

2. Diagnostični protokol

Jedro Childressovega pristopa predstavlja **diagnostični protokol**, ki temelji na treh glavnih diagnostičnih kazalnikih (*Three Diagnostic Indicators – 3 DI*):

1. **zatiranje oziroma zaviranje otrokove navezanosti na sicer normalno funkcionirajočega starša;**
2. **pet ali več narcističnih značilnosti oziroma fobični strah pred staršem, ki ga otrok zavrača;**
3. **prisotnost preganjalne blodnje pri otroku.**

Poleg tega uporablja še **12 spremljajočih kliničnih znakov (12 ACS)**, ki niso nujno prisotni v vsakem primeru. Med njimi so na primer spodbujanje otroka k zavračanju starša, zahteva po njegovi izključitvi, »zamenjava« starša, označevanje drugega starša za lažnivca ali »ponaredka«, neupravičeno označevanje njegovega ravnanja kot zlorabe, obračanje vlog med otrokom in staršem, pretirano pošiljanje sporočil ter neupoštevanje sodnih odločitev.

Childress v predstavitvi navaja tudi podatke iz analize 46 družin v sodnih postopkih. Pri 41 od 46 družin naj bi bilo prisotnih najmanj pet spremljajočih kliničnih znakov.

3. Najprej je treba preveriti zlorabo

Zelo pomemben element Childressovega protokola je **diferencialna diagnostika za oba starša**.

Pri staršu, ki ga otrok zavrača (*targeted parent*), je treba preveriti:

- fizično zlorabo otroka,
- spolno zlorabo,
- zanemarjanje,
- psihološko zlorabo.

Pri drugem staršu (*allied parent*) pa je treba preveriti predvsem možnost **psihološke zlorabe otroka**, ustvarjanja skupne preganjalne blodnje, inducirane oziroma navidezne patologije navezanosti ter psihološke zlorabe drugega starša, pri kateri se otrok uporablja kot sredstvo.

Childress zato predlaga, da se pri vsakem primeru hudega zavračanja starša najprej postavi preprosto vprašanje:

Ali je prisotna zloraba otroka – in če je, kateri od staršev jo povzroča?

Šele ko je to vprašanje ustrezno obravnavano, je mogoče nadaljevati z nadaljnjo diagnostiko.

4. Razlika med čustveno in psihološko zlorabo

Predavanje posebej razlikuje med **čustveno** in **psihološko zlorabo**.

Čustvena zloraba je po Childressovi predstavitvi predvsem oblika nasilnega vedenja, ki je lahko podobna fizični zlorabi, vendar se izraža skozi čustveno nasilje.

Psihološka zloraba pa je opredeljena drugače: gre za **ustvarjanje psihopatologije pri otroku zaradi izkrivljenega oziroma patološkega starševstva**.

Za ocenjevanje starševskih ravnanj predlaga *Parenting Practices Rating Scale*, ki starševsko vedenje razvršča od zlorabnega do normalno zdravega.

5. Preverjanje preganjalnih predstav in blodnjavosti

Pri staršu, ki naj bi otroka povezoval proti drugemu staršu, Childress posebno pozornost namenja **preganjalnim prepričanjem**. Zato predlaga uporabo klasičnih psihiatričnih diagnostičnih postopkov, vključno z oceno duševnega statusa (*Mental Status Examination*) in po potrebi z uporabo **Brief Psychiatric Rating Scale (BPRS)**.

Bistvo takšne ocene je ugotoviti, ali gre pri posameznikovih trditvah za realno utemeljene skrbi ali pa so te postale pretirane, iracionalne oziroma blodnjave.

Childress poudarja, da mora biti diagnostika **diferencialna**: zbrati je treba simptome, razmisliti o vseh možnih razlagah, sistematično izločati manj verjetne diagnoze in nato preveriti, ali izbrana diagnoza dejansko pojasnjuje vse ugotovljene simptome.

6. Diagnostično poročilo

Njegov predlagani diagnostični postopek vključuje:

- razlog za napotitev,
- zgodovino družine, družinsko strukturo in pravno zgodovino,
- opis simptomov,
- diferencialno diagnostiko,
- povzetek ugotovitev,
- formalno diagnozo,
- priporočila za zdravljenje.

Pri tem naj bi bil načrt zdravljenja konkreten: določiti je treba **cilje, intervencije, časovne okvire in merila za ocenjevanje uspešnosti zdravljenja**.

Childress poudarja tudi pomen **strokovnega posvetovanja oziroma drugega mnenja**, kadar je primer zunaj področja kompetenc posameznega strokovnjaka. To povezuje z etičnim pravilom APA o sodelovanju z drugimi strokovnjaki.

7. Zdravljenje namesto boja za skrbništvo

Po zaključeni diagnostiki sledi **zdravljenje**. Childress predvideva individualiziran načrt, ki mora vključevati varnostni načrt, terapevtske cilje, konkretne intervencije, časovne roke in merjenje rezultatov.

Če je ugotovljena zloraba otroka, Childress zagovarja **zaščitno ločitev otroka od nasilnega starša**. Ko je otrok stabiliziran in je njegova normalna razvojna pot ponovno vzpostavljena, naj se stiki z nasilnim staršem ponovno vzpostavijo, vendar ob ustreznih varovalkah, ki preprečujejo ponovitev zlorabe.

Za spremljanje napredka predlaga **Parent-Child Relationship Rating Scale**, ki spremlja predvsem naklonjenost, sodelovanje in socialno vključenost v odnosu med otrokom in staršem.

8. Kombinacija različnih terapevtskih pristopov

Childress ne predlaga ene same terapevtske metode, ampak kombinacijo več pristopov:

- **DBT – dialektično vedenjsko terapijo**, predvsem pri osebnostni patologiji;
- **EFT – čustveno osredotočeno terapijo**, za obnovo navezanosti;
- **IFS – Internal Family Systems**, za družinske sisteme in integracijo razdeljenih delov osebnosti;
- **CBT – kognitivno-vedenjsko terapijo**;
- **SFT – solution-focused therapy**, torej na rešitev osredotočeno terapijo;
- pristope, povezane s konceptom »**breach-and-repair**«, za obnovo prekinjene navezanosti.

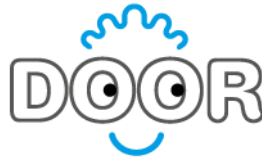
Končni model poimenuje **sodno prilagojena družinska terapija**, ki združuje DBT, EFT, IFS in na rešitev usmerjeno terapijo. Vsaka od njih naj bi imela svojo funkcijo: DBT pri osebnostni patologiji, EFT pri obnovi navezanosti, IFS pri družinski dinamiki in integraciji osebnosti ter SFT pri razreševanju posledic travme.

9. Ključ je zgodnja intervencija

Eden pomembnejših poudarkov predavanja je **zgodnja intervencija**. Childress meni, da je treba patologijo prepoznati že ob prvem pojavu in takoj ukrepati, da se prepreči njeno nadaljnje razvijanje.

Predlaga štiri osnovne korake:

1. ugotoviti patologijo,
2. izključiti možnost dejanske zlorabe s strani zavrženega starša,
3. ugotoviti morebitno psihološko zlorabo otroka in osebnostno patologijo drugega starša,
4. naučiti družino komunikacije in reševanja problemov ter postopoma stopnjevati intervencije glede na odziv družine.

Zgodnja intervencija je po njegovem glavni cilj, saj lahko prepreči, da bi se družinski konflikt razvil v hudo in dolgotrajno patologijo.

10. Izobraževanje sodnikov

V zaključku Childress predstavi tudi predlog za **izobraževanje sodnikov**, predvsem glede tega, katere oblike patologije morajo znati prepoznati.

Poleg fizične, spolne in čustvene zlorabe predlaga vključitev **psihološkega nadzora, kompleksne in medgeneracijske travme, nasilja med partnerjema, psihološke zlorabe zakonca z uporabo otroka kot orožja, narcistične/borderline/»dark« osebnostne patologije, družinskih sistemov, triangulacije ter patologije navezanosti.**

Njegova ideja je, da bi bilo mogoče s **standardiziranim diagnostičnim protokolom** zmanjšati vpliv osebnih pristranskosti in subjektivnih ocen posameznih strokovnjakov.

Bistvo drugega predavanja

Če je bilo **prvo predavanje** predvsem teoretična razlaga, zakaj Childress zavrača koncept »parental alienation« in ga nadomešča s kliničnimi koncepti, je **drugo predavanje veliko bolj praktično.**

Njegov predlagani model lahko povzamemo kot zaporedje:

otrok zavrača starša → prepoznati patologijo navezanosti → preveriti zlorabo pri obeh starših → opraviti diferencialno diagnostiko → ugotoviti vzrok patologije → izdelati načrt zdravljenja → obnoviti otrokovo zdravo navezanost → meriti rezultate zdravljenja.

Najpomembnejši premik je torej **od vprašanja »Kateremu staršu naj sodišče dodeli otroka?« k vprašanju »Kaj je povzročilo otrokovo zavračanje starša in kako bomo to zdravili?«** Childress želi s tem družinski sodni konflikt premakniti iz pretežno forenzičnega modela odločanja o skrbništvu v **klinični model diagnostike in zdravljenja.**